

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84389,Jahn-Alfred.html>
2021-12-09, 11:49

Jahn Alfred

JAHN Alfred (22 IV 1915, Kleparów k. Lwowa – 1 IV 1999, Wrocław), geograf, geomorfolog i polarnik. Syn Fryderyka, szewca, i Heleny z Jaworskich.

J. całą edukację odbył we Lwowie. W 1933 ukończył jako prymus V Gimnazjum im. S. Żółkiewskiego. Następnie 1933–37 studiował geografię i geologię na Uniw. Jana Kazimierza. Specjalizował się w geomorfologii, a jego bezpośrednim opiekunem naukowym był prof. A. Zierhoffer. Obroniona w IV 1937 praca magisterska dotyczyła rzeźby północnej krawędzi Podola. Po studiach J. brał udział w wyprawie naukowej na Grenlandię, zorganizowanej i kierowanej przez geografa A. Kosibę. Po powrocie został asystentem w Inst. Geograficznym i na podstawie materiałów zebranych podczas wyprawy uzyskał w 1939 doktorat (rozprawa *Badania nad strukturą i temperaturą gleb w Zachodniej Grenlandii*).

W czasie II wojny światowej J. pracował nadal na Uniw. Lwowskim, po zajęciu miasta przez ZSRR przemianowanym na Lwowski Państwowy Uniw. im. Iwana Franki. Jego brat Bronisław został aresztowany przez NKWD i zmarł w łagrze pod Władywostokiem. Po zajęciu Lwowa przez Niemców J. zatrudnił się w niemieckim zakładzie naukowym, kierowanym przez prof. R. Weigla, jako karmiciel wszy. Po ponownym wkroczeniu Rosjan i po odmowie zatrudnienia na uniwersytecie, znalazł pracę w Urzędzie Geologicznym miasta Lwowa. W wyniku nasilającego się terroru sowieckiego J. wyjechał wiosną 1945 z rodziną do Lublina. Został przyjęty do pracy na stanowisku adiunkta w Katedrze Geografii UMCS. W IV 1946 habilitował się na Uniw. Poznańskim, u A. Zierhoffera, na podstawie rozprawy *Utwory czwartorzędowe i morfologia doliny Bugu pod Sokalem*. W Lublinie podjął dodatkową pracę w Regionalnej Dyrekcji Planowania Przestrzennego oraz jako nauczyciel geografii w

Liceum Rolniczym.

Konflikt z ówczesnym kierownikiem Inst. Geograficznego był zapewne główną przyczyną skorzystania z propozycji prof. J. Czyżewskiego objęcia w 1949 Katedry Geografii, a później Zakładu Geomorfologii na Uniw. Wrocławskim i przeniesienia się do Wrocławia. W 1958 J. został profesorem zwyczajnym. W 1952–54 był prodziekanem wydziału nauk przyrodniczych, następnie 1959–62 prorektorem, a 1962–68 rektorem Uniw. Wrocławskiego, równocześnie 1960–68 pełnił funkcję dyrektora Inst. Geografii. W III 1968 opowiedział się po stronie studentów i odmówił relegowania tzw. syjonistów, przez co powstrzymał wyjście studentów na ulice i ewentualne zamieszki.

J. jest autorem ok. 380 prac naukowych, m.in.: *Less, jego pochodzenie i związek z klimatem epoki lodowej* (1950), *Zjawiska krioturbacyjne plejstoceńskiej i współczesnej strefy peryglacialnej* (1951), *Denudacyjny bilans stoku* (1954), *Wyżyna Lubelska. Rzeźba i czwartorzęd* (1956), *Geneza skałek granitowych* (1962), *Problemy strefy peryglacialnej* (1972, przekład angielski 1974), *Geneza i wiek rzeźby Sudetów* (1980).

Uczestniczył w wielu polskich i międzynarodowych ekspedycjach polarnych: na Spitsbergen (1957, 1958, 1974, 1978, 1985, 1986), do Arktyki Kanadyjskiej (1960, 1970, 1975), na Alaskę (1960, 1970, 1975) i Syberię (1966, 1969, 1973). Był współzałożycielem i pierwszym prezesem Polskiego Klubu Polarnego, któremu przewodniczył do 1982. Z problematyką polarną wiążą się jego książki: *Kraj biały czy zielony* (1946), *Alaska* (1966), *Grenlandia* (1969), *Lód i zlodowacenia* (1971). Stworzył wrocławską szkołę geomorfologiczną, rozwijając badania w dziedzinie geomorfologii glacialnej i peryglacialnej, geomorfologii strukturalnej i klimatycznej, geologii czwartorzędu, a także badania współczesnych procesów rzeźbotwórczych.

J. był członkiem PAN (korespondentem od 1971, rzeczywistym od 1983), wchodził też w skład prezydium PAN (1981–86). Należał również do członków Komitetu Nauk Geograficznych, Komitetu Zagospodarowania Ziemi Górskiej,

Komitetu Badań Polarnych (1981–84 pełnił funkcję jego przewodniczącego) i Komitetu Badań Czwartorzędu.

Był członkiem honorowym Polskiego Tow. Geograficznego i 1971–75 jego prezesem. Nadto należał do Tow. Przyrodników im. M. Kopernika, Polskiego Tow. Geologicznego, Stow. Geomorfologów Polskich, Wrocławskiego Tow. Naukowego i Opolskiego Tow. Naukowego. W Międzynarodowej Unii Geograficznej pełnił kierownicze funkcje w komisjach Erozji Stoków oraz Eksperymentów Terenowych w Geomorfologii. Należał też do członków Belgijskiego Tow. Geologicznego, Międzynarodowego Tow. Glacjologicznego i Międzynarodowego Stow. Zmarzlinoznawstwa, Norweskiej Akad. Nauk i Niemieckiej Akad. Przyrodników Leopoldina. Doktoraty honoris causa przyznały mu: Uniw. Wrocławski (1985), UMCS w Lublinie (1985), UAM w Poznaniu (1990) i Lwowski Narodowy Uniw. im. Iwana Franki we Lwowie (1999).

W 1988–90 J. przewodniczył Komisji Nauk o Ziemi wrocławskiego Oddziału PAN. W 1961–67 był redaktorem „Acta Universitatis Wratislaviensis”, a 1968–97 „Czasopisma Geograficznego”.

W 1980 stanął na czele Społecznego Komitetu Odnowy Panoramy Raclawickiej, którą udostępniono publiczności w 1985. Angażował się też w odbudowę Cmentarza Łyczakowskiego we Lwowie. Otrzymał tytuł honorowego obywatela Wrocławia (1993).

Uhonorowano go także nagrodą państwową (1953) i najwyższymi odznaczeniami państwowymi, m.in.: Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

J. jest autorem wspomnień *Z Kleparowa w świat szeroki* (1991).

A. Jahn: *Z Kleparowa w świat szeroki*, Wrocław, 1991; K. Birkenmajer: *In Memoriam: Alfred Jahn (1915–1999)*, „Polish Polar Research” 1999, t. 20, z. 2; J. Czerwiński: *Biogram Alfreda Jahna (1915–1999), uczonego, podróżnika*,

nauczyciela akademickiego i społecznika, honorowego
obywatela miasta Wrocławia,
<http://www.geom.uni.wroc.pl/jahnb.html> (Uniw. Wrocławski,
Zakład Geomorfologii, 2001); K. Parzóch: *Bibliografia Prof.
Alfreda Jahna. Wykaz publikacji za lata 1936–1993 (372
prace)*, tamże; *Słownik biograficzny historii Polski*, t. 1,
Wrocław 2005 (T. Ziętara).

Andrzej J. Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)